

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ואתחנן, ט"ז מנחם-אב, ה'תשכ"ח

יו"ל לש"יפ ואתחנן, ט"ז מנחם-אב, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן, ט"ז מנחם-אב — הגנו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ ואתחנן, ט"ז מנחם-אב ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"א מנחם-אב, ה'תשע"ב
שנת המאתיים להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2012 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2012

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. מאמר ד"ה נחמו נחמו עמי.

* * *

ב. בהענין המדובר במאמר¹ אודות המעלה של חמשה עשר באב על יום הכיפורים — יש עוד הסבר²:

ידוע מ"ש בתקן³ בפירוש "יום הכיפורים" שהוא "כפורים", כמו פורים, והיינו, שיש השוואה ודמיון בין יוהכ"פ לפורים, אלא שפורים הוא נעלה יותר, ועד שיוהכ"פ הוא רק "כפורים", בכ"ף הדמיון.

ההשוואה והדמיון בין יוהכ"פ לפורים היא: (א) בענין הגורל: ביוהכ"פ — "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות"⁴, "טרף בקלפי"⁵, ובפורים — "הפיל פול הוא הגורל"⁶. (ב) בענין התשובה — כפי שמאריך רבינו הזקן⁷ בהלכות יוהכ"פ (על יסוד דברי הרמב"ם⁸) בענין מצות התשובה ביוהכ"פ, וכן בנוגע לפורים, כמבואר בתו"א⁹ שנס פורים בא ע"י התשובה.

אבל אעפ"כ, יש מעלה בפורים לגבי יוהכ"פ, ועד שיוהכ"פ הוא רק "כפורים", בכ"ף הדמיון — כי, התשובה דיוהכ"פ קשורה עם חמשה עינויים, העדר האכילה והשתי' וכו', ודוקא ע"י העינוי וההבדלה מהענינים הגשמיים באים לענין התשובה; ואילו בפורים, "חייב איניש

(1) פ"ו (לעיל ע' ...).

(2) ובהקדמה:

אף שדוקא בנוגע ל"גזירה שוה" ישנו כלל (פסחים סו, סע"א ובפרש"י. ושי"ג) "אין אדם דן .. מעצמו", אא"כ למדה מרבו (שנתקבלה ובאה מסיני), משא"כ "קל וחומר" וכיו"ב יכולים לומר גם ללא קבלה מרבו — הרי עדיין אינו מובן: מהו הצורך לחפש ולחדש ענינים נוספים ("אייגענע קל-וחומר'ס") שאינם בקבלה?

אך האמת היא, שה"חידוש" (שלמדים מהק"ו ושאר לימודים) הענינים שב"מלמד" ישנם גם ב"נלמד" אינו חידוש של הלומד ("אייגענער חידוש"), אלא רק פירוש

וביאור הענינים שישנם כבר מקדמת דנא, שהרי בה"מלמד" ישנו ענין זה מכבר, וכיון שה"מלמד" וה"נלמד" דומים זל"ז בכמה פרטים, ועד שלפעמים הדמיון הוא בכל הפרטים, הרי לימוד זה אינו ענין של חידוש, אלא דבר הפשוט.

(3) תכ"א (נו, ב). וראה תו"מ סה"מ אדר ע' סו ובהערה 9 שם.

(4) אחרי טז, ח.

(5) יומא רפ"ד.

(6) אסתר ג, ז.

(7) שו"ע או"ח רסתר"ז.

(8) הלי' תשובה פ"ב ה"ז.

(9) מג"א צה, סע"ד. וראה שם קכא, א.

לבסומי כו"י¹⁰ (ולא רק שמותר באכילה ושתיה), ודוקא המעמד ומצב ד"לבסומי" בענינים הגשמיים מביא לענין התשובה¹¹.

ועפ"ז יש לבאר גם בנוגע לחמשה עשר באב ויוהכ"פ, שיש השוואה ודמיון ביניהם, כמובן מדברי הגמרא¹² "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים" — שחמשה עשר באב הוא נעלה יותר מיוהכ"פ, כי: יוהכ"פ — לא זו בלבד שאינו מהימים שבהם אין אומרים תחנון, אלא אדרבה, אמירת תחנון ויודוי הו"ע עיקרי ביוהכ"פ יותר מבשאר הימים, ודוקא עי"ז נעשה העילוי דיוהכ"פ; ואילו חמשה עשר באב הוא יום שאין אומרים בו תחנון ויודוי, ודוקא עי"ז באים להעילוי דחמשה עשר באב. ונמצא, שמעלת חמשה עשר באב לגבי יוהכ"פ היא ע"ד מעלת פורים לגבי יוהכ"פ.

ג. גודל העילוי דחמשה עשר באב יכולים ללמוד מענין נוסף:

ידוע¹³ החילוק בין ניסוך היין, שנתפרש בתושב"כ, לניסוך המים שלמדים בתושבע"פ (אבל לא נתפרש בתושב"כ, ועד שלפי מסקנת הגמרא¹⁴ אי אפשר ללמוד זאת מתושב"כ, אלא זוהי הלכה למשה מסיני), והקפות, שלא נזכר אפילו בתושבע"פ, והוא רק מנהג; ואעפ"כ, השמחה בניסוך המים היא גדולה יותר מהשמחה בניסוך היין, דאף ש"אין שמחה אלא ביין"¹⁵, ועל יין נאמר¹⁶ "המשמח אלקים ואנשים", מ"מ, אין זה מגיע לשמחה בניסוך המים, כמארז"ל¹⁷ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", ואילו השמחה דהקפות היא גדולה יותר משמחת בית השואבה, שרק "גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות וכו' הם שהיו מרקדין כו", אבל כל העם. . באין לראות ולשמוע"¹⁸, ואילו בהקפות, כל ישראל, מהגדול שבגדולים עד לקטן שבקטנים, שמחים ורוקדים.

ולכאורה אינו מובן: איך יתכן שבניסוך המים שנזכר רק בתושבע"פ תהי' שמחה גדולה יותר מאשר בניסוך היין שנתפרש בתושב"כ; וכמו"כ איך יתכן שבמנהג דהקפות תהי' שמחה גדולה יותר מאשר בניסוך היין וניסוך המים שבתושב"כ ובתושבע"פ?!

וידוע הביאור בזה¹⁹ — שהיא הנותנת — שמצד גודל העילוי דניסוך המים (לגבי ניסוך היין) אינו יכול להיות נמשך בתושב"כ; ומצד

10 מגילה ז, ב.

11 ראה תו"א שם.

12 תענית כו, ב (במשנה).

13 ראה לקו"ת דרושי סוכות עט, ד

14 רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.

15 תענית ב, סע"ב ואילך. וש"נ.

16 פסחים קט, א.

17 ס' שופטים ט, יג. וראה ברכות לה,

א. וש"נ.

18 סוכה נא, א-ב.

19 רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.

19 לקו"ת שם פ, ג. ובכ"מ.

גודל העילוי דהקפות אינו יכול להיות נמשך אפילו בתושבע"פ, אלא רק במנהג ישראל.

ועפ"ז מובן גם בנוגע ליוהכ"פ, פורים וחמשה עשר באב: יוהכ"פ — נתפרש בתושב"כ. פורים — דברי קבלה, תושבע"פ. ואילו חמשה עשר באב הוא רק מנהג, כמו הקפות (דאף שהובא ברמ"א²⁰, אין זה אלא מנהג). ד. ע"פ הנ"ל יובן מ"ש בהמאמר²¹ "ההפרש .. בין ט' באב לשמחת תורה":

לכאורה, הרי זה לשון מוזר?! — הן אמת שמצד גודל הירידה דתשעה באב מובן גודל העלי, אבל מהו הקשר לשמח"ת דוקא?! אך הענין הוא — שמצד גודל הירידה דתשעה באב נעשה גודל העילוי דחמשה עשר באב באופן נעלה יותר מיום חמשה עשר שבכל חודש, ש"קיימא סיהרא באשלמותא²², כולל גם חמשה עשר בתשרי, חג הסוכות, כמשנ"ת במאמר¹. וכיון שחמשה עשר באב דומה לשמח"ת (כנ"ל בנוגע לענין ההקפות), הרי מובן, שגם תשעה באב — שממנו באים לעילוי דחמשה עשר באב — דומה לשמח"ת, אלא שבתשעה באב הרי זה בקו הירידה וההעלם, ובחמשה עשר באב הרי זה בקו העלי והגילוי. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לחמשה עשר באב, כן הוא בנוגע לשבת נחמו, שהרי ביום השבת עולים כל ימי השבוע, ומובן, שהעלי שביום הש"ק זה שבאה לאחרי גודל הירידה שבתשעה באב היא עלי גדולה ביותר²³.

כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בהענין שיהפכו ימים אלו לשון ולשמחה ולמועדים טובים²⁴.

* * *

ה. דובר לעיל במאמר¹ אודות הענין ד"נחמו נחמו" ב"פ, שזהו כנגד בית ראשון ובית שני²⁶. והיינו²⁷, שגם לאחרי שישנה כבר הנחמה על בית ראשון, צ"ל גם הנחמה על בית שני, שיש בו הוספה לגבי בית ראשון.

וכן הוא בנוגע ללוחות ראשונות ולוחות שניות — שבלוחות

(20) או"ח סתרס"ט. (24) זכר"י ח, יט. וראה רמב"ם הל' תעניות בסופן. (21) ד"ה נחמו תרכ"ו (י"ל בקונטרס בפ"ע) (25) ישע"י מ, א. (26) יל"ש עה"פ (רמז תמה). (27) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 16 ואילך (גם משיחה זו). (22) זח"א קנ, רע"א. ועוד. (23) חסר קצת (המו"ל). (7) נדפס לאח"י בסה"מ תרכ"ו ע' ר.

שניות יש הוספה לגבי לוחות ראשונות (כנ"ל במאמר²⁸). ועפ"ז נמצא, שבפנימיות הענינים, שבירת לוחות ראשונות אינו ענין של שבירה, שהרי אדרבה: ע"ז ניתוסף עליו לגבי לוחות ראשונות, כנ"ל.

וענין זה מודגש בעשה"ד כפי שהם בפרשת ואתחנן — שאף שפרשה זו נאמרה לאחרי חטא העגל ושבירת הלוחות, מסופר בה אודות עשה"ד שנאמרו קודם החטא, והיינו, שגם לאחרי החטא נמשך ענינם של עשה"ד שקודם החטא.

וזהו גם הכלל שהתורה היא נצחית ולא תהא מוחלפת ח"ו²⁹, כי, הלוחות השניות אינם ענין אחר (חילוף ח"ו), אלא זהו המשך אחד, כנ"ל.

ו. והנה, כללות הענין דנצחיות התורה קשור גם עם הענין ד"ושננתם לבניך"³⁰, "אלו התלמידים"³¹, שכן, כאשר יהודי לומד תורה ומלמדה גם לאחרים (לכל אלו שהם בגדר להיות תלמידיו), הנה ע"ז נשאת התורה נצחית (שלא תשתכח ח"ו).

וכיון שקיום הציווי "ושננתם לבניך אלו התלמידים" הוא באופן שלאחרי שלמד ענין מסויים עם התלמידים, אינו צריך לחזור וללמדם כיון שכבר יודעים זאת — הרי זה ה"כלי" לקיום היעוד³² ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי".

ז. התחלת לימוד כל ענין הוא ע"ד הפשט. ולכן, לכל לראש יש לבאר את הפסוק "ושננתם לבניך" ע"פ פירוש רש"י, שהוא ע"ד הפשט, כפי שרש"י בעצמו כותב כמ"פ³³: "אני לא באתי אלא לפשוטו".

וכאשר מתייגעים לדייק ולעיין בלשונו של רש"י, רואים שע"י פירוש רש"י נופלים כו"כ קושיות שרש"י מבהירם בדרך ממילא ע"י דיוק לשונו. וזהו החילוק בין דרכו של רש"י לדרכו של תוספות — שפירוש התוס' הוא בדרך של "ואם תאמר" "ויש לומר", ואילו פירוש רש"י מבהיר ושולל את הקושיות מלכתחילה, בפשטות.

אלא שמצד זה גופא שרש"י כתב פירושו בסגנון כזה, ללא קושיות ותירוצים, יש נתינת מקום לטעות שאין מה להתייגע בזה, אלא יכולים להבין פירוש רש"י ע"י הבטה בעלמא. אבל האמת היא, שיש צורך בריבוי יגיעה להבין פירוש רש"י, בהתאם לכלל בכל חלקי התורה:

(28) פ"ה (לעיל ע' ...).

(29) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם ה' יוסה"ת רפ"ט. ה' מלכים פי"א סה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי.

(30) פרשתנו ו, ז.

(31) ספרי ופרש"י עה"פ.

(32) ירמ' לא, לג.

(33) בראשית ג, ח. ועוד.

"יגעתי ומצאתי"³⁴, שזהו כלל לכל אחד מישראל, אפילו "בן עשר למשנה", ואפילו "בן חמש למקרא"³⁵, שחייבים להתייגע בתורה (ללמוד מתוך קבלת עול, היפך טבעו), ודוקא כאשר "יגעתי", אזי "ומצאת", שרואים שע"י פירוש רש"י נופלים בדרך ממילא כו"כ קושיות.

ח. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק³⁶ "ושננתם לבניך, אלו התלמידים, מצינו בכל מקום שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר³⁷ בנים אתם לה' אלקיכם, ואומר³⁸ בני הנביאים אשר בבית אל, וכן בחזקיהו שלמד תורה לכל ישראל קראם בנים, שנאמר³⁹ בני עתה אל תשלו. וכשם שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם, כך הרב קרוי אב, שנאמר⁴⁰ אבי אבי רכב ישראל וגו'".

— שהכרחו של רש"י "ושננתם לבניך" "אלו התלמידים"⁴¹, ולא "בניך" כפשוטו⁴² (לא רק מ"סדר המשנה"⁴³, שבני אהרן והזקנים למדו עם כל בני" עד שהי' "ביד הכל ארבעה"⁴⁴, אלא) ממ"ש⁴⁵ "אחלקם ביצק ובאפיצם בישראל"⁴⁶, "מלמדי תינוקות .. משמעון"⁴⁷, וכן מזה ש"אפרים

משה "שרי אלפים גו' ושרי עשרות" (שם, כא) — כיון שזהו רק בנוגע לדיני תורה, אבל בנוגע ללימוד התורה, לא הי' קשה למשה לבדו ללמוד עם כל בני"*.
44 (ויחי מט, ז ובפרש"י.

45 אבל אין להוכיח זאת ממ"ש בישרך "יהיה למס עובד", "לפסוק להם הוראות של תורה כו"מ" * (שם, טו ובפרש"י) — כיון שתפקידם רק לפסוק הלכות, ולא ללמד תורה. 46 (לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ ראה ס" (לקמן ע' ...).

(* כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבתישחוק: כשמדובר אודות לימוד התורה — יכול הרב ללמד תורה מבלי שהתלמיד יפריע לו; אם התלמיד רוצה, יכול לישון... והם נשארים ידידים טובים... משא"כ בנוגע לד"ר תורה, הנה גם בשביל פרוטה אחת יריב איש עם רעהו מן הבוקר עד הערב, ובכל רגע ירוץ אל הדיין עם טענה חדשה! ...)

(* שהרי אי אפשר לפרש ששבט ישכר יהי' "למס עובד" כפשוטו — לא לאומות העולם, וגם לא לשאר השבטים — דמהיכי תיתי?!

34 מגילה ו, רע"ב.

35 אבות ספ"ה.

36 פ' ראה יד, א.

37 מלכים"ב, ב, ג.

38 דברי הימים"ב, כט, יא.

39 מלכים"ב, שם, יב.

40 אין לומר שהכרחו של רש"י שאין הכוונה ל"בניך" כפשוטו היא מזה שלא נאמר "לבניך ולבני בניך" — שהרי כבר פירש רש"י ש"בני בנים הרי הם כבנים" (וירא כ, יב).

41 אלא ש"מצוה להקדים בניו וכל יוצאי ירכו לתלמידים אחרים" (הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ח. וש"נ), בגלל שבנוגע אליהם ישנו ציווי מיוחד "והודעתם לבניך ולבני בניך" (פרשתנו ד, ט). וע"ד הפשט, שהפסוק "והודעתם גו'" מדבר בענין הקולות והלפידים דמ"ת, ולא בענין תלמוד תורה — יש ללמוד זאת מהכתוב "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם" (עקב יא, יט), שקאי על בנים כפשוטו (וראה שיחת ש"פ עקב סי"ג (לקמן ע' ...).

42 עירובין נד, ב. הובא בפרש"י עה"ת ס"פ תשא (לד, לב).

43 וגם לא ממ"ש"נ (יתרו יח, יח) "נבול תבול גו' כי כבוד ממך הדבר גו'", שלכן מינה

הי' רגיל לפני יעקב בתלמודו⁴⁷, ו"בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף", ש"גדלן בין ברכיו"⁴⁸.

ומש"נ "לבניך", ולא "לתלמידך" — כי, "מצינו בכל מקום שהתלמידים קרוים בנים", ולכן מביא ראי' מג' פסוקים (ונתבאר בארוכה הטעם שמביא ג' פסוקים אלו דוקא, והצורך בכלם, ולא פסוקים אחרים). וטעם החיוב ללמוד עם התלמידים באופן ד"ושנתם", "לשון חידוד כו'" — כי "הרב קרוי אב", ותואר זה אינו ענין של כבוד בלבד, אלא מטיל התחייבות של אב, כמו התחייבות התלמידים לרבים ("כשם שהתלמידים קרויים בנים כך כו'"). ומביא ראי' ממ"ש "אבי אבי רכב ישראל וגו'", שקאי על הנתנית כח לבני' לנצח במלחמה, ומזה מובן שהרב צריך ליתן כח לתלמידים לנצח במלחמתה של תורה, "שיהיו מחודדין כו'". ומוסיף "וגו'", שרומז ל"ופרשיו", כי לפעמים צריך הרב להיות גם "פרש" שמנהיג את ה"רכב", להורות לתלמיד את הגישה והדרך הנכונה להשתמש בכללי הלימוד כו' —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁴⁹ בלקו"ש ח"ט ע' 33 ואילך.

*

ט. ישנו פירוש רש"י נוסף בפרשתנו הדורש ביאור (כפי שכבר הותחל לדבר בזה בהתועדות דש"פ בשלח⁵⁰, אבל לא נסתיים הענין) — על הפסוקים "כאשר צוך" שנאמרו הן בנוגע לשבת והן בנוגע לכיבוד אב ואם: על הפסוקים⁵¹ "שמור את יום השבת גו' כאשר צוך ה' אלקיך", מפרש רש"י: "כאשר צוך — קודם מתן תורה, במרה". ועל הפסוקים⁵² "כבוד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך", מפרש רש"י: "אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה, שנאמר⁵³ שם שם לו חק ומשפט". וצריך להבין:

מהו הטעם שבנוגע לשבת כותב רש"י בפשיטות "כאשר צוך" "במרה", ואילו בנוגע לכיבוד אב ואם, כותב רש"י בלשון חידוש — "אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה", וגם מביא ראי' לדבר — "שנאמר שם שם לו חק ומשפט"?

ונוסף על הקושי בשינוי הלשון בפרש"י בפרשתנו — הנה כאשר

(47)	פרש"י שם מח, א.
(48)	ויחי נ, כג ובפרש"י.
(49)	בשילוב שיחות ש"פ עקב וש"פ ראה
(50)	בשלח טו, כה.
(51)	ה, יב.
(52)	שם, טז.
(53)	שם, טז, כה.

מעיינים בפירושו רש"י בפ' בשלח, על הפסוק "שם שם לו חק ומשפט", מתעוררת סתירה בפירושו רש"י: בפ' בשלח כותב רש"י: "במרה נתן להם . . שבת ופרה אדומה ודינין", וכיון שאינו מזכיר כיבוד אב ואם, משמע, שס"ל שלא נצטוו במרה על כיבוד אב ואם; ואילו בפרשתנו כותב רש"י להדיא: "אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה, שנאמר שם שם לו חק ומשפט"? ! ולהעיר, שמצינו במפרשי רש"י⁵⁴ בנוגע לסתירות שישנם בפירושו רש"י, שבמקום אחד כותב רש"י לפי דעה אחת, ובמקום אחר כותב רש"י לפי דעה אחרת. ועפ"ז הי' אפשר לתרץ גם בנדוד, שבפ' בשלח מפרש רש"י לפי הדעה שכיבוד אב ואם נכלל בשבע מצוות בני נח⁵⁵, ולכן אינו מזכיר כיבוד אב ואם בין המצוות שנצטוו במרה, ואילו בפרשתנו קאי לפי הדעה שכיבוד אב ואם אינו נכלל בשבע מצוות בני נח, ולכן מפרש "כאשר צוך" על הציווי במרה.

אבל בפשטות מסתבר לומר שבפירושו על התורה מפרש רש"י בכל מקום לפי אותה שיטה⁵⁶ — כפי שמוכרח אצלו מפשטות הכתובים [מלבד כאשר רש"י עצמו מביא שני פירושים, שאז יכול לכתוב לאח"ז פירוש שמתאים רק לפי א' מב' הפירושים הנ"ל, כיון שסומך על מ"ש לפני"ז שבענין זה יש דעות חלוקות], ולא יתכן שרש"י יסתור דברי עצמו.

י. והביאור בזה:

דרכו של רש"י בפירושו על התורה לפרש ולבאר כל פסוק כפי שמוכרח ממקומו, וגם כפי שמוכרח מפסוקים ופרשיות שלפניו, אבל לא כפי שמוכרח מפסוקים — ומכ"ש פרשיות, ועאכו"כ ספרים — שלאח"ז. ולכן: בפרשת בשלח כותב רש"י ש"במרה נתן להם . . שבת ופרה אדומה ודינין", ואינו מזכיר כיבוד אב ואם — כי, ההכרח שגם כיבוד אב ואם ניתן במרה הוא רק בפ' ואתחנן (כדלקמן סי"א), אבל בפ' בשלח יש הכרח רק בנוגע ל"שבת ופרה אדומה ודינין", כמשנת"ל בארוכה⁵⁷ שההכרח לזה הוא מלשון הכתוב "שם שם לו חק (פרה אדומה) ומשפט (דינין) ושם נסהו" (שבת, שבה נאמר⁵⁸ "למען אנסנו גו").

יא. ועפ"ז יובן שינוי לשון רש"י בפירושו הפסוק "כאשר צוך"

(56) ראה גם ספר מעשי ה' — מעשי בראשית פ"א (נעתק בלקו"ש חט"ו ע' 392 הערה 13).

(57) שיחת ש"פ בשלח ס" (לעיל ע' ...).

(58) בשלח טז, ד.

(54) ראה — לדוגמא — פי' הרא"ם ר"פ בראשית. וערו.

(55) ראה תו"מ חמ"א ס"ע 343 ואילך.

וש"נ.

שנאמר בכיבוד אב ואם לגבי פירוש הפסוק "כאשר צוך" שנאמר בשבת: בנוגע לשבת — לא צריך רש"י לחדש כאן אודות הציווי במרה, שהרי הבן חמש למקרא יודע זאת כבר מפירוש רש"י בפ' בשלח; ורש"י רק מפרש שמ"ש כאן "כאשר צוך" — קאי על הציווי במרה שכבר יודעים אודותיו.

אבל בפסוק "כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך", מחדש רש"י דבר שלא ידענו אודותיו עד עתה: "אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה".*

והכרחו של רש"י לחידוש זה — ממש"נ "כאשר צוך ה' אלקיך", היינו, שזהו ציווי שנצטוו בני, וא"כ, אי אפשר לומר שהכוונה היא לשבע מצוות בני נח (גם אם נאמר שכיבוד אב ואם נכלל בשבע מצוות בני נח); וכיון שהמקום היחידי שבו ניתנו מצוות לבנ"י (בתור בנ"י) לפני מ"ת הוא במרה, עכצ"ל ש"אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה".

וזהו שמסיים רש"י "שנאמר שם שם לו חוק ומשפט":

אין כוונת רש"י לומר שמהפסוק "שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו" מוכח שנצטוו על כיבוד אב ואם (שהרי בפסוק זה נכללים רק שבת פרה אדומה ודינין, כנ"ל), אלא רק שבמרה ניתנו לבנ"י מצוות; וכיון שמצינו ששם ניתנו לבנ"י מצוות, הנה כאשר נאמר בכיבוד אב ואם "כאשר צוך", הרי מוכן, שגם כיבוד אב ואם ניתן במרה.

ולכן לא מסתפק רש"י בהבאת התיבות "שם שם לו" (מבלי לפרש מה ניתן להם), אלא מוכרח להביא גם את התיבות "חוק ומשפט", שבהם נתפרש שניתנו לבנ"י מצוות. ואינו מסתפק בתיבת "חוק" בלבד, כי, חוק הוא ענין שאינו ע"פ שכל, ובמילא אין זה שייך לכיבוד אב ואם; ולכן מביא רש"י גם תיבת "משפט", שמזה מוכח שבמרה ניתנו לבנ"י מצוות שמובנים בשכל, ולכן אפשר שפיר לומר שבמרה ניתנה להם גם מצות כיבוד אב ואם.

יב. אך עדיין ישנו ענין הדורש ביאור בפסוק "כאשר צוך ה' אלקיך": כיון שכבר נצטוו בני" על ענין זה, וכמפורש בקרא "כאשר צוך ה' אלקיך" — א"כ מדוע ה' צורך בציווי נוסף על זה בעשרת הדברות?!

* ואף שכבר נזכר בפרש"י בפ' משפטים (כד, ג) "ואת כל המשפטים", "זו מצות שנצטוו בני נח, ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה" — הרי (א) רש"י כותב זאת שם רק דרך אגב, (ב) כי כן הוא האמת שנכלל ב"כל המשפטים", אבל אינו מוכרח כלל בכתוב (משא"כ בנוגע לשבת שניתן קודם מ"ת — הרי זה מוכרח בפ' בשלח בכתוב).

בשלמא בנוגע לשבת, אפשר לומר, שבמרה לא נצטוו על שמירת שבת, אלא רק "נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם" (כלשון רש"י⁵⁵) ללמדם, וכדמוכח ממ"ש בפרשת המן "ויגידו למשה גו"⁵⁹, ופירש רש"י, "שאלוהו מה היום מיומים, ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם משה פרשת שבת שנצטווה לומר להם והי"⁶⁰ ביום הששי והכינו וגו', עד ששאלו את זאת, אמר להם, הוא⁶¹ אשר דבר ה', שנצטויתי לומר לכם" (וכמשנת"ל בארוכה⁶²), ולכן הוצרך לצוות על זה בעשה"ד; משא"כ בנוגע לכיבוד אב ואם, (א) כיון שאין הכרח שלא נצטוו (כמו בנוגע לשבת), מסתבר שבמרה הי' על זה ציווי ממש, (ב) ובפרט שאפילו בני נח קיימו זה⁶³, וא"כ, למה הוצרך לחזור ולצוות על זה בעשה"ד?

וע"פ המדובר כמ"פ⁶⁴ שכל השאלות בלימוד החומש ע"ד הפשט מבהיר רש"י בפירושו על אתר, או בפירושו בפסוקים שלפנ"ז, וכל שאר הענינים שרש"י אינו מבהיר בפירושו, הרי זה לפי שהתירוץ על זה הוא פשוט כ"כ שהבן חמש למקרא יכול להבין זאת מעצמו, ואינו זקוק לפירוש רש"י — עכצ"ל, שגם התירוץ לשאלה הנ"ל מובן בפשטות:

המצוות שניתנו לפני מ"ת אינם דומים כלל להמצוות שניתנו במ"ת, כמובן (לא רק בדרך ההלכה⁶⁵, אלא) גם בדרך הפשט — שהרי המצוות שניתנו במרה שמעו בני"י רק ממשה רבינו, ואילו עשה"ד שמעו בני"י מהקב"ה בעצמו, והי' אז גילוי אלקות באופן נעלה ביותר, עד כדי כך, שבני"י נתיראו וביקשו שמשה רבינו ימסור להם את דברי ה', כמסופר בארוכה בפרשתנו⁶⁶ ובפרשת יתרו⁶⁷, ובמילא מובן, שהמצוות שניתנו במ"ת הם באופן נעלה יותר מאשר המצוות שניתנו קודם מ"ת.

ועפ"ז מובן בפשטות הטעם שבמ"ת חזרו ונאמרו גם הציוויים שכבר ניתנו במרה — כי עי"ז שחזרו ונאמרו במ"ת, ניתוסף במצוות אלו עילוי גדול יותר.

*

(64) ראה גם	(59) שם, כב.
(65) ראה פיהמ"ש להרמב"ם חולין ספ"ז.	(60) שם, ה.
(66) ה, כ ואילך.	(61) שם, כג.
(67) כ, טז.	(62) שיחת ש"פ בשלח ס" (לעיל ע' ...).
	(63) פרש"י ס"פ נח.

הוספה

א

בי"ה, כ"ו מני"א תשי"ח
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א רב פעלים בעל מדות
מוה' חנניא יו"ט ליפא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק והקודמו עם המצורפים אליהם, ולצערי אין הזמן גרמא כלל לבוא באריכות וגם אפילו שלא באריכות ומכמה טעמים וטרדות אשר סבבוני, ומהם ההכנה לדפוס של כתבי קדש תורת החסידות דא"ח של רבותנו נשיאנו, ובעוה"ר ה"ז בגדר מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, ובפרט שהכתבים וכו' מרוכזים כאן, וצריכים שמירה וזהירות וכו' ויהי רצון אשר סו"ס יופיע לאור עולם ויאירו עולם (לשון העלם והסתר כמבואר בכ"מ) באור האמת היא התורה אור והמאור שבה זוהי פנימיות התורה, שאז הרי הובטחנו שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ובפרט לימוד פנימיות התורה, אשר בלשון זוה"ק, לית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה כו' וביי דוקא יפקון בניי מן גלותא ברחמים (זו"ג קכ"ד ב', מבואר בארוכה באגה"ק לרבנו הזקן סי' כו' עיי"ש) ומהנ"ל מובן ג"כ שלימוד זה, סגולה מיוחדת לו למעט הרע אשר בעולם ובפרט בהנוגע לכמה ענינים, אודותם דן כת"ר בחבוריו ובמכתביו.

ומובן שכוונתי שהלואי הי' כת"ר שי' בנסיעותיו מדבר ומעורר ודוקא בקול גדול ולא יסף ע"ד ההכרח הכי גמור בזמנים אלו ללמוד פנימיות התורה, ולומר גלוי אשר המעטת הלימוד ודוקא שלילי מעכב הגאולה ומאריך הגלות, גלות השכינה וגלות ישראל כמבואר בארוכה בהקדמת הרח"ו מיוסד על דברי זוהר הק', והיאומן כי יסופר אשר רבני ישראל מעלימים עין מן מאמר האריז"ל

א

מוה' חנניא יו"ט ליפא: דויטש, קלעוולאָנד. אבדק"ק העלמען והגלילות. בעמח"ס טהרת יום טוב. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ז אגרת יתיה, ובהנסמן בהערות שם.

מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים: מו"ק ט, ריש ע"ב.

עולם (לשון העלם והסתר כמבואר בכ"מ): לקו"ת שלח לז, ד. וראה לקו"ש חל"ז ע' 154 הערה ד"ה "עולם מלשון העלם". וש"נ.

שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה: קידושין מ, ב. וש"נ.

כת"ר שי' בנסיעותיו: ברחבי ארה"ב, למען תיקון ובנין מקוואות.

בקול גדול ולא יסף: ואתחנן ה, יט.

בהקדמת הרח"ו: לשער ההקדמות — נדפסה ג"כ בהוספה לקונטרס עץ החיים.

וגורי האריז"ל ולמעלה בקדש זוהר הק', וביחד עם זה מתרעמים על אשר החשך שולט בעולם, ואין לך יום וכו', ומובן וגם זה פשוט שהרא"י שאין רצונם לשנות מנהג אבותיהם, שע"פ תירוץ זה הרי ברור שא"א לנצח המלחמה בחשך הלעו"ז, שהרי ברור אמרו רז"ל כנ"ל שהחשך בעקבתא דמשיחא יתרבה ואין לך יום שקללתו מרובה, שהרי זוהי הוראה ופס"ד מוחלט, שמוכרח להרבות אור ובכחות נגד החשך, וא"א להסתפק כלל באותן האמצעים שהיו בימי אבותנו וצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, אף שביחד עם זה הודיעונו שהראשונים כמלאכים וכו' ולא כחמורו של ר"פ בן יאיר, הרי ידוע ג"כ פסק הדין, מי שיש בידו וכו' ובטח רב בישראל קולו נשמע בסביבתו הקרובה ולפעמים גם הרחוקה, ואפילו גנבי דבשביבותא דרב, גם הם שייכים אליו ועליו מוטל הדרכתם,

מובן שדברי האמורים מכוונים לא רק לכת"ר כי אם לכל הרבנים בישראל, אלא שזכה הוא בכח מרצו והכשרונות שיכול להשפיע בחוג יותר רחב ובכמה מקומות ולפום גמלא שיחנא, אבל כאו"א מהרבנים אחריות האמורה עליו וכדברי הרח"ו, דברים גלויים וברורים,

ויהי רצון אשר סו"ס יצא מאור שבתורה ואור שבתורה אשר בסביבות יראי אלקים בכלל ורבניהם ביחוד, ויוציאו כולם יחד וכאו"א בפרט בציווי ופסק דין מוחלטי, שעל כל אחד ואחד לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה בכל יום ובהוספה ביום השבת קדש, אשר קדש הוא לה' כמבואר בכתבי האריז"ל, וכבר הודיענו הבעש"ט אשר כשיפוצו מעינותיו חוצה קאתי מלכא משיחא, ויהי רצון שיזכה כת"ר לבשר טוב גם בהאמור.

כבוד וברכה לבשו"ט.

נ.ב. מפני הכבוד וכיון שמעורר ע"ז איזה פעמים, באתי בזה עכ"פ באיזה שורות במה שמעיר במכתבו ובהמצורף אליהם.

ואין לך יום וכו' .. שקללתו מרובה: סוטה מט, א (ואילך).

שהראשונים כמלאכים וכו' .. ר"פ בן יאיר: ראה שבת קיב, ב. וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14. וש"נ.

גנבי דבשביבותא דרב: ראה גם אג"ק חי"ד אגרת ו'רצה.

ולפום גמלא שיחנא: כתובות סז, רע"א. וש"נ.

בלימוד פנימיות התורה .. ובהוספה ביום השבת קדש: ראה קונטרס עץ החיים ספכ"ה. וראה תו"מ התועדויות חי"ב ע' 204 ואילך, ובהנסמן שם.

אשר קדש הוא לה' כמבואר בכתבי האריז"ל: ראה פרע"ח שער השבת (שי"ח) ספכ"א. ובכ"מ.

הודיענו הבעש"ט אשר כשיפוצו כו': באגה"ק שלו — נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

באיזה שורות: לא הגיעו לידינו.

ב

[קיץ ה'תש"ד]

ב"ה

"מחנה ישראל" און "מרכז לעניני חנוך" שיקן אַ ספעציעלן שליח צו באַזוכן די אידישע פאַרמער

אויף אַ פאַראייניגטע זיצונג פון "מחנה ישראל" און "מרכז לעניני חנוך" וועלכע איז פאַרגעקומען באַ דעם ליובאַוויטשער רבין שליט"א – נשיא פון די אויבנדערמאָנטע אָרגאַניזאַציעס – איז באַהאַנדלט געוואָרן דער מצב פון אידישקייט בכלל און חנוך בפרט באַ די אידישע פאַרמערס אין אַמעריקע.

לויט דעם באַשלוס פון דיזער זיצונג באַזוכט יעצט אַ ספעציעלער שליח פון "מחנה ישראל" און "מרכז לעניני חנוך" די אידישע פאַרמער אום צו באַקענען זיך אויפן אָרט מיט זייער גייסטיקן מצב און באַהילפיג צו זיין אין פאַרשטאַרקונג פון אידישקייט אין די פאַרמער קהלות בכלל און באַ יעדן פאַרמער בפרט.

דער שליח האָט שוין באַזוכט נאָענט צו 200 פאַרמערס און האָט אויסגערופען באַ די פאַרמערס גרויס אינטערעס.

דער אַדרעס פון פאַרמער דעפאַרטמענט איז:

Machne Israel, Farmer Department
770 Eastern Parkway, Brooklyn 13, N.Y.

ב

נכתבה על גייר המכתבים של המל"ח. והיא "נאָטיץ" [=מודעה לעתונות] ע"ד פעולות המחלקה לאיכרים יהודים – של המל"ח ומחנה ישראל. וראה תיאור ב"תולדות חב"ד בארצות הברית" ע' עדר-ערה.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה. חמשה-עשר באב, ה'תשע"ב.

מנוי על ספרי רבינו!

ידוע אשר עיקר ההתקשרות היא על ידי לימוד תורתו, אשר בה הכניס את עצמותו, כמאמר „אנא נפשי כתבית יהבית“, ועל ידה „אותי אתם לוקחים“.

ממשיכים אנו במבצע המנויים על ספרי תורת מנחם, שיאפשר לכל הנרשמים לקבל את הספרים החדשים שיוצאים לאור מזמן לזמן, מיד בצאתם מהדפוס, במחיר הנחה של 25% מהמחיר הרגיל.

בנוסף לזה, יוכל המנוי להזמין כל ספר מהספרים שיצאו לאור על ידינו במחיר הנחה של 25% מהמחיר הרגיל.

להרשמה: נא לשלוח אימייל לכתובת manuy@lahak.org. או למספר טלפון 917-449-1919.

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד „הקיצו ורננו גו“ ומלכנו נשיאנו בראשם ונשמע מפיו הק' תורה חדשה מאתי תצא.

ועד הנחות בלה"ק

„שיביא לביתו ולספרייתו וכיו"ב, ספרי (וכתבי) קודש חדשים בדברי תורה, בהוספה על הספרים שיש לו מקודם... ולקיים זאת בהקדם האפשרי, כולל ע"י עשיית הזמנה מראש (וכן לשלם) על המינוי לקבלת ספרים חדשים שיוצאים לאור אח"כ (בלשון הידוע הנדפס בכמה ספרים – „פרענומעראַנטן“), ובשעת ההוצאה לאור של הספר מקבלים אותו המנויים תיכף ומיד. כמו"כ ראוי ונכון הדבר לנצל את מנהג ישראל, לתת ספרי קודש הנדפסים כמתנה לאחרים, כולל ילדים קטנים, לקראת שמחה שלהם או לפני חג וכיו"ב.“

(משיחת ש"פ ויגש, ד' סבת ה'תשנ"ב)

נ.ב. ע"פ בקשת רבים, ניתן להשיג גם ספרים בודדים מהשנים תשמ"ב-תשנ"ב בהזמנה באימייל הנ"ל, במחיר \$18 לספר בודד.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' **פינחס** ב"ר **דוד** ז"ל

קונין

נפטר יום ד' פרשת **פינחס**

כ"א תמוז, ה'תשע"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות